

Η κυριαρχία μιας νέας θρησκείας

Κοινωνιολογική και δημογραφική άποψη για το πώς επιτυγχάνεται η μεταστροφή των ανθρώπων

ΜΕΛΕΤΗ

Της ΒΕΡΟΝΙΚΗΣ ΔΑΛΑΚΟΥΡΑ

Rodney Stark, «Η εξάπλωση του χριστιανισμού», μετάφραση Μαρία Λουκά, εκ. ΑΡΤΟΣ ΖΩΗΣ, Αθήνα 2005

Η μελέτη του Ρόννεϊ Σταρκ θέτει εξ αρχής ένα θεμελιώδες ερώτημα: πώς ήταν δυνατόν ένα μικρό και άσπιο μεσαιωνικό κίνημα όπως εκείνο του χριστιανισμού να γίνει η κυρίαρχη πίστη και επίσημη θρησκεία του δυτικού κόσμου;

Ο χριστιανισμός εκδηλώθηκε στα απομακρυσμένα άκρα της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας την κρίσιμη χρονική περίοδο που προηγιάθηκε της προοδευτικής και διαβλεπόμενης πτώσης της, οι λόγοι που συ-

Ενας τεράστιος όγκος πληροφοριών περιέχεται στα δέκα κεφάλαια του βιβλίου.

νετέλεσαν στην εντυπωσιακή αύξηση του αριθμού των χριστιανών είναι πολλοί, και αρκετοί από αυτούς παραμένουν ακόμη και σήμερα αδιευκρίνιστοι. Ο συγγραφέας, καθηγητής της Συγκριτικής Θρησκευολογίας στο Πανεπιστήμιο της Washington και από το 2004 των Κοινωνικών Επιστημών στο Πανεπιστήμιο Βαγίο, προσεγγίζει το θέμα από άποψη κοινωνιολογική και δημογραφική, κάνοντας μια ανασκόπηση της κοινωνιολογικής γνώσης όσον αφορά τις παραμέτρους οι οποίες επηρεάζουν τη μεταστροφή των ανθρώπων σε καινούργιες θρησκείες.

Το βιβλίο διαρείται σε δέκα κεφάλαια, λίγα σχετικά αν λάβουμε υπόψη την πυκνότητα και τον όγκο των πληροφοριών, οι οποίες περιέχονται σ' αυτά στα οποία ο συγγραφέας αποπειράται να προσεγγίσει σφαιρικά το αντικείμενο της έρευνάς του. Αναφέρει ενδεικτικά: προσληπτικός και εξάπλωσις του χριστιανισμού. Η ταξική βάση του πρώιμου χριστιανισμού, Επιδημίες, δίκτυα και μεταστροφή. Ο ρόλος των γυναικών στη χριστιανική εξάπλωσις. Οι μάρτυρες: η θυσία ως ορθολογική επιλογή.

Το πλήθος των αναφορών σε ιστορικές και κοινωνιολογικές εργασίες και η πλου-

Η Πνύκκα, στην Αθήνα, ήταν ένας ακόμη σταθμός του Αποστόλου Παύλου, που μαζί με άλλους ανέλαβε το βάρος να διαδώσει τον Χριστιανισμό.

σιότατη βιβλιογραφία αποτελούν για τον αναγνώστη που επιθυμεί να εμβαθύνει τη μελέτη του, ένα πολύτιμο γνωστικό οπλοστάσιο. Τα κεφάλαια συνδέονται μεταξύ τους με μια λογικά αλληλουχία οδοντώντας μ' αυτόν τον τρόπο σε ασφαλή συμπεράσματα. Παραδειγματισμός κάρη στο κεφάλαιο Επιδημίες, Δίκτυα και Μεταστροφή, ο Σταρκ τονίζει την ύπαρξη ε-

νός καινούργιου κοινωνικού κώδικα που συνδέεται άμεσα με τη χριστιανική θρησκεία. Το φαινόμενο να μην απομακρύνονται οι χριστιανοί από όσους έπασχαν από λοιμώδη νοσήματα, αλλά αντίθετα, να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους, υπήρξε ένας παράγοντας έλξης αλλοπίστων και ενδυνάμωσε το κύρος της νέας θρησκείας. Επίσης, το καινοφανές για τα δε-

δομένα της ειδωλατρικής θρησκείας «κήρυγμα» της αγάπης προς όλους, θέση πράγματι επαναστατική για την εποχή, λειτουργήσε θετικά δεδομένου ότι οι επιδημίες εξαλείφθηκαν τον πληθυσμό και οι ανθρωπίνες σχέσεις σε όλα τα επίπεδα (υποτιμήσιμη της θέσης των γυναικών, ευθερία στις αμβλώσεις, αποδοχή της παιδοκτονίας) διέυθναν μεγάλη κρίση.

«Οι εθνικοί και χριστιανοί συγγραφείς ομόφωνα διατείνονται ότι μόνο ότι οι χριστιανικές Γραφές τόνιζαν την αγάπη και τη φιλανθρωπία ως κύρια καθήκοντα της πίστης, αλλά ότι αυτές στηρίζονταν στην καθημερινή συμπεριφορά». Και παρακάτω προτείνει την ανάγνωση του εδαφίου του Κατά Ματθαίον Ευαγγελίου (25,35-40) σαν να διαβάζεται για πρώτη φορά ώστε να κατανοήσουμε, ότι ακόμη και σήμερα, κάτω από τις συνθήκες που διαμόρφωσαν τη δομή των σύγχρονων κοινωνιών αποτελεί έναν ηθικό κανόνα, ο οποίος ανεξάρτητα από την χριστιανική πρακτική, παραμένει πολύ δύσκολο να εφαρμοστεί: «Γιατί ήμουν πενησμένος και μου δώσατε να φάω, ήμουν διψασμένος και μου δώσατε να πω, ήμουν γυμνός και με περιμάζεψατε, ήμουν γυμνός και με ντύσατε, ήμουν άρρωστος και με επισκεφθήκατε, ήμουν στη φυλακή και ήρθατε σε μένα.»

Η παρουσία της γυναίκας

Η παρουσία της χριστιανής γυναίκας διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο στη διάδοση της νέας θρησκείας. Εκτός από το γεγονός ότι η θέση της ως φυσικού και κοινωνικού προσώπου αναβαθμίστηκε, η ύπαρξη της ταυτίστηκε όχι μόνο με την προσφορά σε ανθρώπινο επίπεδο, αλλά και ως παράγοντας που γκρεμίζοντας τη σεξιστική προκατάληψη συνετέλεσε κατ' αρχήν στην εξάπλωσις της χριστιανικής θρησκείας. Δεν είναι τυχαίο ότι στις ελληνικές πόλεις της Μικράς Ασίας όπου η νέα πίστη διαδόθηκε με εντυπωσιακή ταχύτητα, η Εκκλησία αποτελώντας την αρχική κοινωνική δομή επηρέασε τις καθημερινές συνθήκες και τα ήθη. Οι γυναίκες αναλαμβάνοντας σημαντικές πρωτοβουλίες και έχοντας έντονη κοινωνική δράση, έγιναν ουσιαστικά οι αρχαίοι της οικογενειακής ελκυστικότητας με το παράδειγμα της ζωής τους στον χριστιανισμό όχι μόνο τα μέλη της -ευρύτερης- οικογενειακής τους, αλλά και πολλούς εθνικούς.

Φαινόμενα της ζωής με οδηγό τη μνήμη

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Του ΜΑΚΗ ΠΑΝΩΡΙΟΥ

Στέλιος Μάννας: «Τα φαινόμενα απαιτούν», διηγήματα, εκδ. «Καστανιώτης», Αθήνα 2010, σελ. 144

Η μνήμη είναι από τα σπουδαιότερα «δώρα», πιθανώς το σπουδαιότερο, που η Φύση έχει προικίσει τον άνθρωπο. Δεν είναι μόνο ένα θησαυροφυλάκιο «απολεσθέντων αντικειμένων», αλλά, κυρίως, λόγω της λειτουργίας της, ένα εύφορο έδαφος, στο οποίο, με τον εναποθηκευμένο πλούτο που διαθέτει, καλλιεργούνται η Φαντασία και η Γνώση. Ως εκ τούτου, η μνήμη είναι «εργαλείο» διάπλασης και διαμόρφωσης του εαυτού σε «καλό καγαθό» = υπό την αρχαία ελληνική έννοια = αν, φυσικά, τροφοδοτείται με το κατάλληλο υλικό. Η μνήμη επομένως, ως σπάνιο χάρισμα, έχει σπουδαιότητα υπαρκτική σημασία, διότι ακυρώνει τη λησμονιά και ωριμάζει τον οδοιπόρο της ζωής, είναι η ουσιάς άφθαρτα κληρονομιά του, το μόνο σημαντικό κέρδος από την περιπλάνησή του στο γήινο τοπίο, που του εξασφαλίζει διαίωνα και, με την κατάλληλη χρήση της, αναβάθμιση.

Ο γνωστός ηθοποιός Στέλιος Μάννας, πρέπει να το γνωρίζει αυτό, διότι η θεματογραφία της ανά χειράς συλλογής διηγημάτων με την οποία κάνει την παρθενική του εμφάνιση στο χώρο της λογοτεχνίας, αντλείται από το αρχείο της μνήμης του. Η οποία δεν μας συστήνει μόνο τον δόκιμο θεατρίνο -ο χαρακτηρισμός με τη θετικά φυσικά σημασία του - αλλά τον εύστοχο παρατηρητή που φαινομένου της ζωής με τις ποικίλες εκφάνσεις της. Γεγονός ιδιαίτερης σημασίας. Διότι οι μνήμες που καταθέτει δεν φιλοδοξούν να «αγιδεύσουν» απλώς τον απολεσθέντα χρόνο, πράγμα που εκ φύσεως είναι αδύνατο, αλλά να αντικεινούν το εσωτερικό υπαρκτικό στίγμα τους, εξαιτίας του οποίου προκλήθηκε και η αποθήκευσή τους. Υπό αυτά την έννοια ένα «ωραίο» όνειρο δεν εξαντλείται στην απλή καταγραφή του μόνο, αλλά λειτουργεί ως όχημα προς τη γενεθλιακή μήτρα με την οποία επιθυμεί να «συνομιλήσει». Τα δώρα των εορτών, επίσης, των Χριστουγέννων συγκεκριμένα, δεν είναι μόνο ένα νοσταλγικό παραδοσιακό έθιμο που παραπέμπει σε μια εξιδανικευμένη φανταστικά εποχή, αλλά το σύμβολο συμπεριφοράς που χαρακτηρίζει τη βαθύτερη επικοινωνιακή σχέση των ανθρώπων. Που παραπέμπει, υπό ευρεία έννοια, όχι μόνο στη μεταξύ τους επικοινωνία, αλλά και στη σχέση τους με τη Φύση. Έτσι, ένα ταξίδι με πλοίο, δεν είναι μόνο η γοπευτική αναζήτηση μιας «μυστικής Κολχίδας», αλλά η βαθύτερη ανάγκη γνωριμίας με αυτήν τη μυστηριώδη Φύση, στο αμφίβολο τοπίο της οποίας η σταδιακή απώλεια του εαυτού και το μνήμη του θανάτου, μοιάζει να είναι οι κύριες συντεταγμένες της.

Τα διηγήματα του Στέλιου Μάννα, υπερβαίνοντας, όπως προκύπτει από τα ανωτέρω, ακόμη και την ενδιαφέρουσα «μικρή» ιστορία τους, απευθύνουν το μήνυμά τους. Αυτό εξάλλου είναι και το ιδιαίτερο ενδιαφέρον τους, στο οποίο πρέπει να προστεθεί ένα επιπλέον: Η σωστή μεταχείριση του Λόγου, που προοιωνίζεται μια εξίσου ενδιαφέρουσα συνέχεια.